

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת עקב

תורה

מבחן האדם במעשים הקטנים:

דברים פרק ז (יב) וְהָיָה עֲקֵב תִּשְׁמָעוֹן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרָתֶם וְעִשִׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר יִקְוֶה אֱלֹהֶיךָ
 לָךְ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַזְּוָסָד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיִךָ: (יג) וְאַהֲבָךָ וּבִרְכָךָ וְהִרְבֵּה וּבִרְכָךָ פְּרִי-בִטְנֶךָ וּפְרִי-
 אֲדָמָתְךָ דִּגְנֶךָ וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ שְׂגֵר-אֲכָלְיֶךָ וְעִשְׂתֵּרֶת צֹאנֶךָ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיִךָ לְתֵת לָךְ:

ופרש"י דברים פרשת עקב פרק ז פסוק יב והיה עקב תשמעון, אם המצות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון: **וכן מבואר במסכת עבודה זרה דף יח ע"א** והיינו דאמר ר' שמעון בן לקיש, מאי דכתיב [תהלים מט] עון עקבי יסבני? עונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה, מסובין לו ליום הדין.

שאלה:

א} עלינו להבין לפי ביאור חז"ל ורש"י התורה מתייחסת דווקא לעברות קטנות שאדם דש בעקביו ותולה את הברכה והשפע בזה שהאדם נשמר מהם, ולכאורה הדבר נראה הפוך שהעיקר המעשים הגדולים ועליהם מגיע כל הברכות?

הרוח הנושבת בציבור:

הנה באמת כפי מוסכמות החברה והרוח הנושבת בציבור ערך הדבר נמדד לפי גודל המעשים וכמות הפעולות עד כמה שהדבר יותר גרנדיוזי יש לזה פרסום ותהודה והערכה וכבוד ואפילו אות הוקרה ופרס נובל, ואף גם זאת כאשר רוצים למנות לאיזה תפקיד ציבורי בודקים את האדם בקרידיט שיש לו במעשיו הגדולים והפעילות הציבורית שנתנסה בה ולפי כרטיס הביקור שלו עד כמה נתפרסם שמו בתקשורת נקבע גורלו, ולכן כל אדם נמשך להשיג ולהגיע לפעולות ומעשים אשר יהיו לו לכבוד ולתפארת והדבר נותן לו סיפוק גדול, כמו כן במעשים השלילים בדומה לכך כל אדם מתרחק מכל מעשה חמור לרצוח ולשדוד ויתר המעשים כפי הנראה חומרתן כל אדם לפי דרגתו, אולם התורה מלמדת אותנו שדווקא מבחן האדם הוא במעשים הקטנים כי במעשים גדולים יש סיבות חיזוניות המניעים את האדם בפעולתיו ומעשיו לטוב ולמוטב ולא מפני הקניין הפנימי והנפשי לעשות רצון השם אלא מפני השפעת וחשבון הסביבה והחברה, לעומת זה במעשים הקטנים שאין איש שם על לב ולא מקבלים שום התייחסות והערכה וק"ו אות הוקרה או פרס נובל ולמרות זאת האדם עושה מעשה טוב או נמנע ממעשה שלילי קל, הדבר מראה את גדולת האדם שהקניין הפנימי והנפשי שלו רוצה לעשות רצון השם ולא לספק יצריו לכבוד ולתפארת, כך הדבר בעבירות חמורות כל אדם יודע להיות זהיר בהן מפני חומרתן לעומת עברות קלות בעיני האדם אינו מתייחס אליהן ודש אותן בעקביו, ודווקא בזה נמדד האדם בהיות וחובת האדם להתבונן ולהסתכל מי המצווה ולא מה ציווה וכיון שהמצווה את שניהם הוא אחד מלך מלכי המלכים צריך להתייחס להם בשובה בזהירות ובאותה רצינות, הרי לך שמבחן האדם במעשיו לטוב ולמוטב דווקא במעשים קטנים מתברר האם נעשים מפני חשבונות תאוה וכבוד ובושה מהסביבה והחברה או נעשים מתוך קניין פנימי לעשות רצון השם יתברך.

דברי חז"ל ממה דוד המלך היה מפחד:

והן הם דברי דוד המלך כמבואר בילקוט שמעוני תהלים רמז תשנח למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני. אמר דוד תרי"ג מצות נתת לנו קלות וחמורות, איני ירא מפני מצות חמורות שבתורה מפני שהן חמורות, אלא מפני הקלות, אותן שבני אדם אין משגיחין עליהם ומשליכין אותן תחת עקביהן, ואתה אמרת הוי זהיר במצוה קלה כבמצוה חמורה, לכן הוא אומר עון עקבי יסובני, וכה"א והיה עקב תשמעון, מצות שאדם דש בעקביו. וכה"א בשמרם עקב רב, הצפון לשומר מצות קלות. וכה"א ארח חיים פן תפלט נעו מעגלותיה לא תדע. וכה"א מכל משמר נצור לבך. ארשב"ל עונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה מסבין אותו לעולם הבא, ולכך נענשה בתו של רבי חנינא, וגו'.

אין הקדוש ברוך הוא נותן גדולה לאדם עד שבודקהו בדבר קטן:

והדבר מפורש במדרש שמות רבה פרשת שמות פרשה ב סימן ג ד"א ומשה היה רועה הה"ד (משלי ל) כל אמרת אלוה צרופה **אין הקדוש ברוך הוא נותן גדולה לאדם עד שבודקהו בדבר קטן** ואח"כ מעלהו לגדולה, הרי לך שני גדולי עולם שבדקן הקדוש ברוך הוא בדבר קטן ונמצאו נאמנים והעלן לגדולה, בדק לדוד בצאן וכו', וכן במשה הוא אומר וינהג את הצאן אחר המדבר וכו'. **ויותר מבואר בשמות רבה פרשת שמות פרשה ב סימן ב** שנאמר (תהלים י"א) ה' צדיק יבחן, [ובמה הוא בוחנו במרעה צאן], **בדק לדוד בצאן** ומצאו רועה יפה שנא' (תהלים עח) ויקחהו ממכלאות צאן, מהו ממכלאות צאן כמו (בראשית ח) ויכלא הגשם, היה מונע הגדולים מפני הקטנים והיה מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינוני, ואח"כ מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב הקשה, אמר הקדוש ברוך הוא מי שהוא יודע לרעות הצאן איש לפי כחו יבא וירעה בעמי, הה"ד (תהלים עח) מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו, **ואף משה לא בחנו הקדוש ברוך הוא אלא בצאן**, אמרו רבותינו כשהיה מרעה רועה צאנו של יתרו במדבר ברח ממנו גדי ורץ אחריו עד שהגיע לחסית כיון שהגיע לחסית נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות, כיון שהגיע משה אצלו אמר אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא עיף אתה הרכיבו על כתיפו והיה מהלך, אמר הקדוש ברוך הוא יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך חיך אתה תרעה צאני ישראל, הוי ומשה היה רועה.

וכתב לבאר בספר שפתי דעת להגר"ח פרידלנדר משגיח דפונביז' זצ"ל: הקב"ה בחן את דוד אם מתאים למלך בהנהגת הצאן: הנה מצאנו בחז"ל שהקב"ה בוחן את הצדיקים אם הם מתאימים לתפקידים החשובים שרוצה לתת להם כך אמרו **שמות רבה ב-ב** ולמי בוחן לצדיק שנאמר **תהילים יא-ה** 'צדיק יבחן' ובמה הוא בוחנו במרעה צאן בדק לדוד בצאן

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

ומצאו רועה פה לפני שהקב"ה בחר בדוד להיות מלך על ישראל עשה לו בחינה אם הוא מתאים להנהיג את עם ישראל. לפי הבנת השכל האנושי וכמקובל באומות הכישוריים הנדרשים ממי שמועמד ומועודת לתפקיד של מנהיגות וריבוי הפעלים והמעשים שעשה בעבר שעליו להציג כדי לזכות בתפקיד הן, לדוגמא כושר הדיבור דהיינו כשרון נאום מעולה ומבריק, והיכולת לשכנע ולהטות לב בני אדם לקבל את דבריו, כשרון מנהיגות להיות תקיף בדעתו, אבל לא לנהוג בפזיזות אלא בזהירות, ובנוסף לכך עליו להראות עבר של עסקנות ופעילות ציבורית מסועפת ומפורסמת. ואילו השי"ת לא בחן את דוד באף אחת מהנקודות שמנינו אלא בגישתו לצאן שאותו הנהיג, וכך אמרו שמות רבה שם שנאמר **תהילים עה-ע ויקחהו ממכלאות צאן' מהו ממכלאות צאן**, מכלאות הצאן הוא המקום בו סוגרים ועוצרים את הצאן מלצאת למרעה ובה נבחן דוד, וכך היה נוהג היה מונע הגדולים מפני הקטנים היה כולא אותם במכלאות שלא יצאו כולם יחד אל המרעה והיה מוציא ראשונים את הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך מפני שהם יכולים לאכול רק את הרך, ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינוני, ואחר כך מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב הקשה, כי אם היה מוציא את כולם יחד היו הבחורים החזקים משתלטים בכח על העשב הרך שגם להם יותר נעים לאכול את הרך ומגרשים את הקטנים והזקנים ולא היה נשאר לקטנים ולזקנים עשב שראוי להם לאכילה, ולכן הוציא את הצאן אל המרעה סוגים סוגים כדי שכולם יאכלו, אמר הקב"ה מי שהוא יודע לרעות הצאן איש לפי כוחו יבוא וירעה בעמי, הדא הוא דכתיב **תהילים עה-עא מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו**" נמצא שהמבחן היה בשלימות מידת החסד כי הקדשת המחשבה איך להיטיב עם כל סוגי הצאן והדאגה לכך שכולם יקבלו את הטוב ביותר עבורם נובעים ממדרגה גבוהה של חסד, אך עדיין צריך להבין למה הבחינה היתה בחסד עם צאן ולא בחסד עם בני אדם, התשובה היא כי עשיית חסד עם צאן הוא חסד נקי וטהור בלי כוונות אחרות כאשר הכוונה היחידה היא חסד לשם חסד, משא"כ חסד עם בני אדם, כי הצאן לא יכירו לו טובה ולא יתנו לו תודה על מה שעשה למענם, גם שם טוב ופרסומת לא יעשה לו מחסד שכזה שאף אדם לא יודע ממנו, ומקבלי הטובה אינם מבינים בכלל שנעשה עמם חסד, הכלל הוא שבעל החסד השלם שהרצון להיטיב עם הבריות ממלא את לבו והוא משתוקק להתחסד עושה חסד עם כל יצור ולא דוקא עם בני אדם, ובאמת המידה הרמה של חסד מושלם כזה נבחן דוד כמה חסד השקיע בהנהגת הצאן, סיבה נוספת לכך שהשי"ת בחן את דוד בעשיית חסד עם הצאן כי הקב"ה מנסה את האדם ובוחן את מדרגתו דוקא בדברים קטנים ובהתנהגותו בחיי השיגרה שבכל יום, כי לפעמים כאשר אדם עומד בפני נסיון גדול וקשה והוא מודע לכך שזו עת נסיון יתכן שאף מי שאינו בעל מדרגה גבוהה יתאמץ לעמוד בנסיון ואף יצליח בכך וא"כ ההצלחה הזו אינה משקפת את מצבו האמיתי והתמידי של המנוסה, אבל הנסיונות הפעוטים שבחיי היום יום שאדם אינו רואה בהם נסיון כלל ואינו מתאמץ במיוחד לעמוד בהם בזה נמדד ונבחן מצבו האמיתי ומדרגתו הרוחנית בחן השי"ת את דוד במידת החסד התנהגותו היומיומית בעבודתו עם הצאן וכאשר שם נתגלתה מעלת החסד הגדולה שבו היתה זו הוכחה לרום מדרגתו בחסד. **גם את המלך הראשון בישראל משה רבינו בחן השי"ת במידת החסד עם הצאן כמו שאמרו חז"ל שמות רבה ב-ב** ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן אמרו רבותינו כשהיה משה רבינו עליו השלום רועה צאנו של יתרו במדבר ברח ממנו גדי ורץ אחריו נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות כיון שהגיע משה אצלו אמר אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא עייף אתה הרכיבו על כתפו והיה מהלך, לא זו בלבד שמשה לא התרעם על כך שהגדי ברח אלא שחמל עליו על שרץ והתעייף ולכן הרכיבו על כתפו, יש להבין וכי רק הגדי רץ ומשה לא והרי רץ אחריו לתופסו ובודאי גם משה התעייף ואולי אף יותר מהגדי וא"כ מדוע מצא לנכון לשאת אותו על כתפו, התשובה היא שמשה רבינו לא עשה חשבונות כאלו מי יותר עייף אלא מתוך מידת החסד והרחמים שהיתה בו והרצון להיטיב לא חשב על עצמו רק על הזולת ואפילו שהזולת במקרה הזה לא היה בן אדם כמותו אלא גדי חמל עליו ונטלו על שכמו ומכיון שעמד במבחן החסד באופן נשגב שכזה אמר הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך חיך אתה תרעה צאני ישראל שמות רבה שם.

אפילו גדול מזכה הרבים נמדד במעשה קטן:

כמו כן ניתן ללמוד יסוד הנ"ל מדברי חז"ל במסכת בע"ז דף י"ח ע"א ת"ר כשחלה רבי יוסי בן קסמא הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו א"ל חנינא אחי אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסידיו ואיבדה את טוביו ועדיין היא קיימת ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וסי"ת מונח לך בחיקך א"ל מן השמים ירחמו א"ל אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי מן השמים ירחמו תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת סי"ת באש אמר לו ר"ח בן תרדיון רבי מה אני לחיי העוה"ב א"ל כלום מעשה בא לידך א"ל מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתי לעניים אמר לו יהא חלקי מחלקך ופירש"י הואיל והיית וותרן בממונך ע"כ. **והדבר תמוה** ביותר הרי מדובר על מעשים כבירים וגדולים ונוראים עשה ר"ח בן תרדיון סיכן את חייו מסר נפשו עבור התורה ולומדיה עבור הרבצת תורה מקדש שם שמים ברבים ובכ"ז כל זה אינו מספק ואין נושא חן לעיני ר' יוסי בן קסמא, ורק פעולה אחת ומצוה אחת של הפסד ממון כמה מטבעות כאשר נתחלף לו מעות צדקה מעשה זה עורר בעיניו התפעלות עד כדי כך שאמר לו יהא חלקי מחלקך, אלא מעשה זה של החלפת מעות במעות של צדקה היה בינו לבין הקב"ה אין אנשים שראו ואין אנשים שיפרסמו מעשה זה וישלמו לו עבור זה כבוד מעשה קטן זה זך ונקי גלוי לעיני הקב"ה לכן התפעל ואמר בטוח אני בשביל מעשה זה חלקך בגי"ע ויהיה חלקי מחלקך.

מדוע האדם נבחן בדברים קטנים:

וכתב בספר עולם חסד יבנה לבאר: יש לתת את הדעת לתופעה משונה ושלילית המצויה אצל רבים ישנם אנשים המוכנים לייסד מפעל חסד או קופת גמ"ח ואילו כשבא אליהם יהודי ומבקש טובה קטנה ופעוטה שאינה נוגעת למפעלם יפטרוהו בשלילה או במקרה הטוב ידחוהו בלך ושוב, לכאורה הרי זה תרתי דסתרי אם מוכן אותו אדם לטרוח להתייגע רבות ולהתגבר על כל המכשולים עד שזוכה להקים מפעל חסד הכיצד מתחמק מלהיטיב בדבר פעוט הלא דבר הוא, נראה לפתור

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

יחידה זו בלב האדם פנימה מקננת ומטרידה השאלה מה פעלתי בחיים הוא חש ריקנות בתוכן חייו ואזי כדי להשקיע מצפוני הוא מנחם את עצמו בצורת הקמת קופת גמ"ח או איזו שהיא פעולה בולטת, אך באמת אותו אדם יכול כמובן לא כולם להשאר רע לב או אדיש למצבו של הזולת, והנה רבותינו ז"ל קבעו כי אדם נבחן דוקא בדברים קטנים בפעולות שאדם אינו מייחס להם חשיבות דוקא שם אפשר לבחון מיהו האדם. **וכ"כ הגרא"א דסלר זצ"ל בספרו מכתב מאליהו חלק ג עמ' קז בשם אביו** שבדברים גדולים אין המדרגה האמיתית של פנימיות האדם ניכרת שכן הרבה התלהבות חיצונית עושה, אולם בדברים קטנים שלכאורה אין להם ערך וחשיבות דווקא בהם מתגלה פנימיותו של האדם זוהי מדרגתו האמיתית. גם בכתבי הסבא מקלם ח"ב דף תקמ"ט מביא יסוד זה עד כמה שאדם נבחן במעשים הקטנים ולא במעשים הגדולים שבאים לו מכח ההתפעלות.

דאגה לתלמיד בודד שמתקשה בלימודו משפיע על כל הדור:

ועוד יותר חז"ל מלמדים אותנו במסכת עירובין דף נ"ז ע"ב רב פרידא הוה ליה ההוא תלמידא דהוה תני ליה ארבע מאה זימני וגמר יומא חד בעיוה למלתא דמצוה תנא ליה ולא גמר א"ל האידנא מאי שנא א"ל מדהיא שעתא דא"ל למר איכא מילתא דמצוה אסחאי לדעתאי וכל שעתא אמינא השתא קאי מר א"ל הב דעתך ואתני לך הדר תנא ליה ד' מאה זימני אחריני נפקא בת קלא וא"ל נחא לך דליספו לך ד' מאה שני או דתיזכו את ודרך לעלמא דאתי אמר דניזכו אנא ודריי לעלמא דאתי א"ל הקב"ה תנו לו זו וזו.

ממעשה זה חז"ל מלמדים אותנו שבשביל תלמיד אחד המתקשה בלימודו חסר כישרונות שאולי כל ההשקעה לבטלה, אך למרות זאת עמל ויגע ר' פרידא בכל לבו ורצונו שתלמיד זה יבין את סוגית הגמרא היה חוזר לו ארבע מאות פעם ובמקרה זה חזר לו שמנה מאות פעם שנראה שהדבר ביטול תורה ממש ואף שנגרם הדבר באשמת התלמיד בכל זאת ישב וחזר לו עוד ארבע מאות פעם, מעשה זך זה ללמד תורה ליחיד היה בכוחו לזכות לכל בני דורו לחיי נצח, וכן להשפיע על ר' פרידא שיוסיפו לו עוד ארבע מאות שנים על חייו, יותר מללמד תורה לרבים ולאלפים, ועניינו כדברנו שאין אנו יודעים ערך תלמיד אחד או עני אחד במעשה אחד זך ונקי לשם מצוה כוחו גדול בשמים לאין ערוך ואין לנו את קנה המידה לשכר זה.

מעשה עם רבי ישראל סלנטר:

וכבר ידוע המעשה עם רבי ישראל סלנטר בערב יוהכ"פ לפני סעודה המפסקת בשעה שהכל נחפזים לקבל את היום הקדוש ולרוץ לבהכני"ס ביקש ר' ישראל מסלנט את השמש שיקרא אליו בחור עני אחד שהיה אורח מקובנה וכאשר בא הבחור לקח רבי ישראל נייר וכתב לו מכתב המלצה לטובת איזה ענין שביקש אותו בחור לפני זמן מה, וכאשר נשאל רבי ישראל וכי אין הדבר סובל דיחוי לאחר יוהכ"פ, אמר רבי ישראל מסלנט כי נזכר שבחור זה מחכה למכתב עוד לפני יומיים לכן לא רוצה להחמיץ חסד וטובה זו קודם יום הקדוש כדי שלא יכנס הבחור ליוהכ"פ מתוך צער ודאגה על כך, כך היא דרגתם של גדולי ישראל לשים לב ולהתבונן אף לדברים קטנים אפילו בזמן שעסוקים בעניינים רמים ובזמנים גדולים ונשגבים.

מעשה עם מרן הרש"צ רבנו עובדיה זצ"ל:

מעין הדברים הנני מספר מעשה שהיה בידי עם מרן רבנו עובדיה אשר הגשתי לו את ספרי שו"ת דרך המלך על סת"ם לקבל הסכמתו והנה לצערנו נפטרה הרבנית באותו זמן והלכתי לנחם בתוך השבעה וכידוע שהיה מאוד בוכה על פטירתה כמובן שלא עלה על דעתי לבקש או לשאול על ההסכמה, אולם בעוברי לפנינו לנחם לא שת ליבו בתחילה מרוב מכאובו אך בנו שיבדל לחיים טובים הרש"צ רבנו יצחק יוסף שליט"א אשר היה יושב סמוך אליו הסב את לב אביו ואמר לו שהרב מלכא ניחם ותיכף קראני שנית והתנצל שלא שם ליבו והופתעתי לדבריו כאשר קרא למזכירו דאז הרב רענן וביקשו שילך איתי כעת ללשכה ויתן לי את ההסכמה על הספר שהוא כבר הכין אותה, נסיתי לדחות ולמנוע הדבר בשעה קשה כזו אך למותר ועמד על כך. כולם נדהמו לגודל מידותיו וענותנותו וחשיבתו על הזולת גם בעת הקשה ביותר.

המסר של מרן הרב ש"ך בכנס ברכת המזון מתוך סידור:

זכורני באחד הכנסים הגדולים בתקופת הזוהר שכולם ציפו למוצא פיו ולמאמרו של מרן הרב ש"ך זצ"ל וכל התקשורת התענינה דיבר על ברכת המזון מתוך הסידור ולא בעל פה, כמה הדבר היה נראה מאוד פשוט ולכאורה חסר מסר? אולם מרן הרב ש"ך רצה ללמד גדולת האדם לא נמדדת במה שהציל אדם ממות אלא בדברים הקטנים שאדם דש בעקביו שיהיה בהן זהיר תמיד שאלה מעשים שאין עליהם שום רעש ואהדה ושם נמדד האדם. והוא היה משמש דוגמה מעשית כיצד התייחס לכל אדם ולבקשתו אפילו יהיה אדם פשוט ביותר, וגם לבנות סמינר אור החיים שהיו בקביעות פוקדות את ביתו להתייעץ והיה במאור פנים מתייחס לכל בקשה והיה טורח בגופו בשביל דבר פשוט שנתבקש עד שפעמים רבות תמהו מדוע נצרך לטרוח הרי אין ספק שמספיק הרמת טלפון מבלי לטרוח העניין היה מסתדר, אולם הוא תמיד רצה ללמד עד כמה צריך להתייחס לכל מעשה ולו הקטן ביותר ברצינות ומסירות כי בזה נמדד גדולת האדם באמת.

בידידות ואהבה
הצב"י מרדכי מלכא ס"ט